

प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेतर्गत
केंद्र पुरस्कृत लाभार्थी हिस्सा
नसलेल्या योजनांना प्रशासकीय
मान्यता प्रदान करणेबाबत...

महाराष्ट्र शासन
कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक - मत्स्यवि-१०२०/प्र.क्र. १००/पदुम-१४
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक - १७ नोव्हेंबर, २०२०

वाचा : १) केंद्र शासनाचे पत्र क्र.जे-११७०१२-२/२०२० एफ.वाय. दि.०८.०६.२०२०
२) केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचना दिनांक २४ जुन २०२०

प्रस्तावना-

भारतातील मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रामध्ये शाश्वत विकासाद्वारे निलक्रांती घडविण्याच्या “प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना” या योजनेला दि. २०.०५.२०२० रोजीच्या केंद्रीय मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत मान्यता प्रदान करण्यात आलेली आहे. प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना ही देशातील सर्व राज्य / केंद्रशासित प्रदेशांमध्ये सन २०२०-२१ ते सन २०२४-२५ या पाच आर्थिक वर्षांच्या कालावधीसाठी राबविण्यात येणार असून या योजनेद्वारे देशामध्ये रु. २०,०५० कोटी रुपयांच्या गुंतवणुकीचे नियोजन करण्यात आले आहे. सदर योजनेअंतर्गत मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रांमधील आतापर्यंतची सर्वाधिक गुंतवणूक असून, यामध्ये केंद्र शासन हिस्सा रु. ९,४०७ कोटी, राज्य शासन हिस्सा रु. ४,८८० कोटी, लाभार्थी हिस्सा रु. ५,७६३ कोटी असा आहे.

प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेचा मुख्य उद्देश मत्स्योत्पादनात वाढ, कृषी मूल्यवर्धन, निर्यातमूल्य वाढ करणे, सरासरी उत्पादकता वाढविणे, मासेमारी नंतरचे होणारे नुकसान कमी करणे व राष्ट्रीय दरडोई मत्स्यआहाराचे प्रमाण वाढविणे या सह मच्छीमार व मत्स्यकास्तकार यांचे उत्पन्न दुप्पट करणे व रोजगार निर्मिती करणे असा आहे.

प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजना ही सर्वसमावेशक योजना म्हणून अंमलात आणली जात आहे ज्यामध्ये अ) केंद्रीय क्षेत्र योजना (Central Sector Scheme), ब) केंद्र पुरस्कृत योजना (Centrally Sponsored Scheme) ज्या मध्ये लाभार्थी भिमुख योजना (Beneficiary Oriented) व लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना (Non - Beneficiary Oriented Schemes) अशा प्रकारे योजनांचे विभाजन करण्यात आलेले आहे.

लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना अनुदान आकृतीबंध :

	केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा
केंद्र पुरस्कृत लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजना	६० टक्के	४० टक्के

केंद्र शासनाच्या प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेतर्गत लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या योजनांना प्रशासकीय मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय-

केंद्र शासनाने प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेअंतर्गत मत्स्योत्पादनात वाढ, कृषि मूल्यवर्धन, निर्यातमूल्य वाढ करणे, सरासरी उत्पादकता वाढविणे, मासेमारी नंतरचे होणारे नुकसान कमी करणे, राष्ट्रीय दरडोई मत्स्यआहार प्रमाण वाढविणे यांसह मच्छिमार व मत्स्यकास्तकार यांचे उत्पन्न दुप्पट करणे आणि रोजगार निर्मिती करण्याकरिता ठरवून दिलेल्या मार्गदर्शक सुचनानुसार राज्यातील भूजलाशयीन, सागरी व निमखारे क्षेत्रातील लाभार्थी हिस्सा नसलेल्या खालील योजनांना केंद्र शासनाच्या मंजूर आराखड्याप्रमाणे व ठरवून दिलेल्या कार्यपद्धतीनुसार खालील तक्त्यात नमूद केल्याप्रमाणे राज्य मंत्रीमंडळाच्या दिनांक ०५.११.२०२० रोजीच्या बैठकीत प्राप्त मान्यतेनुसार प्रशासकीय मंजूरी देण्यात येत आहे.

केंद्र शासन मार्गदर्शक सुचना - परिशिष्ट - III

प्रधानमंत्री मत्स्य संपदा योजनेअंतर्गत लाभार्थीभिमुख नसलेल्या केंद्र पुरस्कृत योजना

अ.	मत्स्यउत्पादन आणि मत्स्यउत्पादकता वाढवणे				
१	भुजल मत्स्यव्यवसाय व मत्स्यपालनाचा (Aquaculture) विकास				
अ.क्र.	उपक्रमाचे नांव	युनिट	प्रकल्प किंमत (रु. लाख)	अर्थसहाय्याचे प्रमाण	
				केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा
१.१	मत्स्यप्रजनक साठ्याची स्थापना (समुद्री शेवाळाच्या बियाणां सहीत)	संख्या	५००.००	३००.००	२००.००

योजनेच्या अटी व शर्ती -

१) प्रधानमंत्री मत्स्य संपदा योजनेमध्ये प्रजनकांचा साठ्याच्या केंद्राची उभारणी करून त्यामध्ये विशिष्ट / विविध जातींच्या मत्स्यबीजाचा व मत्स्यप्रजनकांचा साठा तयार करणे यावर भर देण्यात आलेला आहे. राज्यामध्ये मत्स्यबीज निर्मिती केंद्रांसाठी गुणवत्ता पूर्ण प्रजनक साठ्याचा पुरवठा करणे व माशांच्या जातीमध्ये अनुवंशीक सुधारणा करणे व गुणवत्ता पूर्ण मासे / कोळंबी बीजाचा पुरवठा करणे हा या योजनेचा उद्देश आहे.

२) पर्याय - १ - राज्यामार्फत विकसीत केलेले प्रजनक साठे : अ) राज्य शासन सविस्तर प्रकल्प अहवाल प्रस्ताव सादर करतील ज्यामध्ये जागेची उपलब्धता, ना-हरकत प्रमाणपत्र, तांत्रिक-आर्थिक तपशील, संवर्धन करण्यात येणारी मत्स्य प्रजाती, भांडवली खर्च आणि आवर्ती खर्च इत्यादींचा समावेश असेल. ब) सविस्तर प्रकल्प अहवालामध्ये पर्यावरण विषयक घटक जसे पाणी व जमीनीची उपलब्धता, प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष रोजगार निर्मिती व प्रकल्प पूर्ण होण्याचा विशिष्ट कालावधी ई. समावेश असावा. क) प्रकल्प कार्यान्वयन व व्यवस्थापन व आवर्ती खर्च राज्य शासनामार्फत करावयाचा आहे. ड) राज्य शासना मार्फत प्रजनक साठ्यांच्या तांत्रिक मार्गदर्शनासाठी विविध शासकिय संस्था / कॉलेज इ. सोबत संयुक्त उपक्रम राबवु शकतात.

पर्याय - २ - अ) इतर संस्थेसमवेत संयुक्त उपक्रमाद्वारे विकसित करावयाचे प्रजनक साठे - संस्था जसे कि, ICAR Institute/ राज्य कृषी विद्यापिठे /राज्य मत्स्य विज्ञान महाविद्यालये, प्रजनक साठे उभारणे व कार्यान्वयन करण्यासाठी पुढे येऊ शकतात. सदर संस्थांनी विनामुल्य जागा उपलब्ध करून देणे आवश्यक आहे. अशा प्रकरणांमध्ये भांडवली खर्च प्रधानमंत्री मत्स्य संपदा योजनेच्या केंद्र व राज्य

हिश्यानुसार, दोन्ही बाजुंनी मान्य केलेल्या अटी व शर्ती नुसार उपलब्ध करून देण्यात येईल. ब) प्रकल्पाचे कार्यान्वयन व व्यवस्थापन संबंधित संस्थेने करणे आवश्यक आहे. MPEDA अंतर्गत RGCA मार्फत, राज्य शासन प्रजनक बँक विकसीत करण्यास इच्छुक असेल अशा ठिकाणी प्रजनक साठे विकसीत व व्यवस्थापन करू शकते. यासाठी आवश्यक असणारी जागा राज्यांनी विनामुल्य उपलब्ध करून द्यावयाची आहे. अशा प्रकरणांमध्ये भांडवली खर्च प्रधानमंत्री मत्स्य संपदा योजनेच्या केंद्र व राज्य हिश्यानुसार दोन्ही बाजुंनी मान्य केलेल्या अटी व शर्ती नुसार उपलब्ध करून देण्यात येईल. प्रकल्पाचे कार्यान्वयन व व्यवस्थापन खर्च NFDB व RGCA यांचेमार्फत करण्यात येईल.

४) उपरोक्त सर्व पर्यायांमध्ये संबंधित संस्थांमध्ये सामंजस्य करार करण्यात येईल.

५) प्रजनक साठ्यांचे प्रमाणीकरण हा प्रकल्प किंमतीचा भाग असेल.

६) केंद्र शासन, संबंधित संस्था व राज्य शासन यांचेबरोबर चर्चा करून या संदर्भात प्रजनक साठ्यांच्या कार्यान्वयन व व्यवस्थापनासाठी प्रतिकृती (Model) तयार करेल. प्रजनक साठे स्वयंपूर्ण होण्यासाठी यामध्ये राष्ट्रीय स्तरावरील प्रजनक साठ्यांचे आर्थिक प्रतिकृती तयार करण्यात येईल.

७) राज्यासमवेत चर्चा करून प्रजनक साठ्यांचे कार्यान्वयन व व्यवस्थापनासाठी खाजगी क्षेत्रांचा सहभाग घेण्याबाबत चर्चा करण्यात येईल.

८) संस्था प्रकल्पांचे कार्यान्वयन अधिक चांगल्या रितीने होण्यासाठी खाजगी क्षेत्रातील तज्ञ व इतर स्रोतांचा उपयोग करून घेणे आवश्यक आहे.

अ.क्र.	उपक्रमाचे नांव	युनिट	प्रकल्प किंमत (रु. लाख)	अर्थसहाय्याचे प्रमाण	
				केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा
१.२	एकात्मिक जलाशय विकास (मोठे जलाशय) ५००० हेक्टर वरील	संख्या	६००.००	३६०.००	२४०.००
१.२.१	एकात्मिक जलाशय विकास (मध्यम जलाशय) १००० ते ५००० हेक्टर	संख्या	४००.००	२४०.००	१६०.००
१.२.२	एकात्मिक जलाशय विकास (लघु जलाशय) १००० हे खालील	संख्या	३००.००	१८०.००	१२०.००

योजनेच्या अटी व शर्ती :-

१) सविस्तर प्रकल्प अहवाल (डीपीआर) आवश्यक त्या समर्थनासह आणि तांत्रिक-आर्थिक तपशीलांसह सादर करावेत.

- २) जलाशयाचे क्षेत्र, मासेमारी मध्ये कार्यान्वित असलेल्या संस्था, ना हरकत प्रमाणपत्र, मासेमारी हक्क ई. कागदपत्रांचा समावेश सविस्तर प्रकल्प अहवालामध्ये असावा. जागा विकत घेण्यासाठी निधी उपलब्ध करून दिला जाणार नाही. **मत्स्यबीज उत्पादन केंद्र, मत्स्यबीज संवर्धन क्षेत्र, विपननाच्या सोयी ई. सुविधांसाठी आवश्यक असणारी जमीन तसेच प्रकल्पासाठी आवश्यक असणारी जमीन उपलब्ध असल्या बाबत व सदरची जमीन अतिक्रमण वीरहीत (एकतर स्वतःचे नावे/ नोंदणीकृत लीज कागदपत्र) असल्याचा कागदोपत्री पुरावा प्रदान करणे आवश्यक आहे.**
- ३) प्रकल्प अहवालात स्थानिक लोकसंख्येस अपेक्षित प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष रोजगार निर्मितीचा तपशील, मत्स्य उत्पादन वाढ तसेच प्रकल्पाच्या अंमलबजावणीसाठी आवश्यक कालावधी इ. चा समावेश असावा.
- ४) परिपूर्ण प्रकल्प अहवालामध्ये पिंज-याचे बांधकाम, तरंगते वर्किंग स्टेशन, स्टोरेज शेड, नौका सह शितपेटी खरेदी, आवश्यक गिअर (Gear), जेटी बांधकाम बर्थिंग प्लॅटफॉर्म सह लिलावाचे केंद्र, योग्य क्षमतेच्या मत्स्यबीज केंद्राची स्थापना, संवर्धन तलाव, लघु मत्स्यखाद्य कारखाना, हार्व्हेस्टिंग साठी पायाभूत सुविधा चे व्यवस्थापन व प्रक्रिया (उत्पादनावर अवलंबून), रेफ्रिजरेटेड आणि इन्सुलेटेड ट्रक, ऑटो रिक्शा सह शितपेटी, मोटर सायकल सह शितपेटी, फिरते मत्स्य विक्री केंद्र इ.उपघटक व उपक्रम यांचा समावेश असावा.
- ५) मत्स्यबीज संवर्धनासाठी पेन कल्चर सुविधा पुरवण्यात येतील.

अ.क्र.	उपक्रमाचे नांव	युनिट	प्रकल्प किंमत (रु. लाख)	अर्थसहाय्याचे प्रमाण	
				केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा
१.३	एकात्मिक ॲक्वा पार्क	संख्या	१००००	६०००	४०००

योजनेच्या अटी व शर्ती -

- १) अंतिम अंमलबजावणी संस्थेमार्फत तयार करण्यात येणाऱ्या एकात्मिक ॲक्वा पार्क च्या परिपूर्ण प्रकल्प अहवालामध्ये, प्रकल्पाद्वारे स्थानिक लोकसंख्येमध्ये होणारी अपेक्षित प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष रोजगार निर्मिती इ. चा समावेश असावा. तसेच सदर प्रकल्प रोजगार निर्मिती करणारा असावा तसेच विहित कालावधीत उभारणी करता येणारा असावा.
- २) प्रकल्पासाठी आवश्यक जागा ही प्रस्तावित प्रकल्प आराखडा आवश्यक सोयी सुविधा भविष्यातील विस्तारीकरण प्रकल्प आकार व स्थळ इ . वर अवलंबून असेल. त्यानुसार प्रकल्पासाठी आवश्यक असणारी जागा ही कमीत कमी १०० एकर असावी.
- ३) प्रकल्पाचे अंदाजपत्रके ही त्या त्या वर्षीच्या दरपत्रक / बाजारभावानुसार असेल.
- ४) अंतीम अंमलबजावणी एजन्सी ने सदर प्रकल्प अहवाल सादर करतांना प्रकल्पाची जमीन ही अतिक्रमण विरहीत असेल अशाच जमीनीचे कागदपत्र सादर करावे व इतर आवश्यक परवानगी / संबंधित राज्य / केंद्रशासित प्रदेश / प्राधिकरण यांचेकडून घेणे आवश्यक असेल.
- ५) एकात्मिक ॲक्वा पार्क चे बांधकाम हे स्थानिकांच्या गरजेवर आधारित असावे तसेच एका विशिष्ट थीम वर आधारित असावे.

- ६) एकात्मिक ॲक्वा पार्क च्या प्रस्तावामध्ये विविध मासेमारी उपक्रम/सुविधा, दर्जेदार मत्स्यबीज उत्पादन, मत्स्यखाद्य, मत्स्यबीज संगोपण, मत्स्यसंवर्धन, हंगामपुर्व व हंगामानंतर च्या पायाभूत सुविधा, व्यवसायिक नमुने (Business Model), लॉजिस्टीक, विपणन, निर्यात जाहिरात, नवकल्पना, तंत्रज्ञान, उष्मायन, ज्ञान, प्रसार, करमणुक, इ. बाबींचा समावेश असावा.
- ७) एकात्मिक ॲक्वा पार्क चा प्रस्ताव तयार करतेवेळी बांधकामानंतरचे कार्यान्वयन आणि व्यवस्थापन सुरळित पार पाडणे अपेक्षित आहे. तसेच एकात्मिक ॲक्वा पार्क हे स्वावलंबी तत्वावर राबविणे आवश्यक आहे.
- ८) अंतीम अंमलबजावणी एजन्सी मार्फत एकात्मिक ॲक्वा पार्क चे कार्यान्वयन व व्यवस्थापन आणि बांधकामानंतरचे व्यवस्थापन पाहणे आवश्यक आहे.
- ९) केंद्रीय मत्स्यव्यवसाय विभाग एकात्मिक ॲक्वा पार्क चे सुरळीत कार्यान्वयन होण्याकरीता प्रस्तावामध्ये अन्य कोणत्याही अटी नमुद करू शकतात.

ब. पायाभूत सुविधा आणि मासेमारी नंतरचे व्यवस्थापन

२. मासेमारी बंदरे व मासळी उत्तरविण्याच्या केंद्राचा विकास

अ.क्र.	उपक्रमाचे नांव	युनिट	प्रकल्प किंमत (रु. लाख)	अर्थसहाय्याचे प्रमाण	
				केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा
२.१	मासेमारी बंदराचे बांधकाम व विस्तारीकरण	संख्या	२००००	१२०००	८०००

योजनेच्या अटी व शर्ती -

राज्य शासना मार्फत खालील कामे पूर्ण करणे आवश्यक आहे:

- १) जागेची योग्य निवड, जेटी बांधकामाची गरज, मासळी उत्तरविण्याची सुविधा, उपलब्ध सागरी मासेमारी संसाधने, कार्यरत नौका, परिसरातील मच्छीमारांची संख्या, भागधारक, कन्सल्टेशन, पायाभूत सुविधा आणि प्राथमिक तांत्रिक आर्थिक आणि सामाजिक व्यवहार्यता, जागा इ. बाबींचा समावेश प्रकल्प अहवालामध्ये असणे आवश्यक आहे.
- २) अभियांत्रिकी, सामाजिक - आर्थिक निरीक्षण व सर्वेक्षण पूर्ण करणे आवश्यक आहे.
- ३) मासेमारी बंदराचा योजना व आराखडा तयार करणे.
- ४) आवश्यक तेथे हायड्रॉलिक मॉडेल अभ्यास पूर्ण करणे आवश्यक आहे.
- ५) पर्यावरण विभागाचे ना-हरकत प्रमाणपत्र प्राप्त करून घेण्यासाठी पर्यावरण विषय अभ्यास अहवाल (EIA/EMP) तयार करणे आवश्यक आहे.
- ६) मासेमारी बंदराच्या विकासासाठी जागा अधिग्रहीत करणे आवश्यक आहे.
- ७) प्रकल्प किंमत ही अद्यावत दरसुची नुसार आणि विद्यमान बाजार दराच्या आधारे असणे आवश्यक आहे.
- ८) राज्य शासनाने उपरोक्त अनुक्रमांक १ ते ७ बाबतची आवश्यक कागदपत्रे, सविस्तर प्रकल्प अहवाला सोबत सादर करणे आवश्यक आहे.
- ९) ज्या प्रकल्पांमध्ये शक्य असेल तेथे पोत परिवहन मंत्रालयाच्या कार्यक्रमांमध्ये या कामाचा समावेश करण्यात येईल.
- १०) संबंधित राज्य शासनाने बांधकामानंतरचे कार्यान्वयन, देखभाल व व्यवस्थापन हे त्यांच्या स्वतःच्या खर्चाने करणे आवश्यक आहे.

११) संबंधित राज्य शासन यांनी मासेमारी बंदराचे काम कार्यरत ठेवण्याकरीता त्याचे व्यवस्थापन व कार्यान्वयन इत्यादींसाठी स्वयंचलित प्रणाली तयार करणे आवश्यक आहे. ज्या मासेमारी बंदराचे विस्तारीकरण करण्यात येणार आहे अशा प्रकल्पांसाठी ही महत्वाची अट आहे.

अ.क्र.	उपक्रमाचे नांव	युनिट	प्रकल्प किंमत (रु. लाख)	अर्थसहाय्याचे प्रमाण	
				केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा
२.२	अस्तीत्वातील मासेमारी बंदराचे आधुनिकीकरण / अप-ग्रेडेशन	संख्या	५०००	३०००	२०००

योजनेच्या अटी व शर्ती -

- १) मासेमारी बंदराच्या सद्याच्या बांधकामाची पाहणी करून बंदराचे आधुनिकीकरण / नुतणीकरण ई साठी निवड करण्यात यावी.
- २) मासेमारी बंदराचे बांधकामाच्या प्रस्तावामध्ये विद्यमान सुविधा, बंदराच्या क्षमतेनुसार विविध प्रकाराच्या नौकांनुसार कार्यान्वयन, विविध फ्लीट, डिझाइन क्षमता, प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष लाभ माशांचे मूल्य, रोजगार, मागणी, अप-ग्रेडेशन इ. बाबींचा समावेश करणे आवश्यक आहे.
- ३) प्रकल्प अहवाल (डीपीआर) तपशीलवार सर्वेक्षण, नियोजन, सुविधांचे डिझाईन आणि तपशीलवार खर्च, अंदाज पत्रक व आराखडे, इ. सहित सादर करावा.
- ४) संबंधित राज्य/ केंद्र शासित प्रदेशांनी बांधकामानंतरचे कार्यान्वयन, देखभाल व व्यवस्थापन हे त्यांच्या स्वतःच्या खर्चाने करणे आवश्यक आहे.
- ५) संबंधित राज्य शासन यांनी मासेमारी बंदराचे काम कार्यरत ठेवण्याकरीता त्याचे व्यवस्थापन व कार्यान्वयन इत्यादींसाठी स्वयंचलित प्रणाली तयार करणे आवश्यक आहे.

अ.क्र.	उपक्रमाचे नांव	युनिट	प्रकल्प किंमत (रु. लाख)	अर्थसहाय्याचे प्रमाण	
				केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा
२.३	आधुनिक एकात्मिक मासळी उत्तरविण्याची केंद्रे	संख्या	२५००	१५००	१०००

योजनेच्या अटी व शर्ती -

- १) आधुनिक एकात्मिक मासळी उत्तरविण्याची केंद्रे सागरी व भूजलाशयीन राज्यांमध्ये विकसीत करता येतील. मासळी उत्तरविण्याची केंद्र समुद्री किनारी स्थित असलेल्या जागी, खाडीकिनारी, नदी आणि जलाशय इ. ठीकाणी आवश्यकता व व्यवहार्यता तपासून उभारणे आवश्यक आहे.
- २) प्रकल्प अहवाल (डीपीआर) तपशीलवार सर्वेक्षण, नियोजन आणि सुविधांचे डिझाईन आणि तपशीलवार खर्च अंदाज पत्रक व आराखडे, इ. सहित सादर करावा.
- ३) राज्य शासनाने जमीनीची उपलब्धता, आवश्यक ना हरकत प्रमाणपत्र, अर्थसंकल्पीय तरतूद इत्यादी बाबींची खातरजमा करणे आवश्यक आहे.
- ४) संबंधित राज्य/ केंद्र शासित प्रदेशांनी बांधकामानंतरचे कार्यान्वयन, देखभाल व व्यवस्थापन हे त्यांच्या स्वतःच्या खर्चाने करणे आवश्यक आहे.

५) संबंधित राज्य शासन यांनी मासेमारी बंदराचे काम कार्यरत ठेवण्याकरीता त्याचे व्यवस्थापन यासाठी स्वयंचलित प्रणाली तयार करणे आवश्यक आहे. ज्या मासेमारी बंदराचे बांधकाम करण्यात येणार आहे अशा प्रकल्पांसाठी ही महत्वाची अट आहे.

अ.क्र.	उपक्रमाचे नांव	युनिट	प्रकल्प किंमत (रु. लाख)	अर्थसहाय्याचे प्रमाण	
				केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा
२.४	मासेमारी बंदरातील गाळ काढणे	संख्या	५००	३००	२००

योजनेच्या अटी व शर्ती -

राज्य शासनाने या प्रकल्पासाठी खालील बाबींची पूर्तता करणे आवश्यक आहे-

- १) आवश्यक अभियांत्रिकी तपासणी आणि सर्वेक्षण.
- २) प्रत्यक्षात काढण्यात यावयाच्या गाळाची तपासणी, व चालू आर्थिक वर्षाच्या दरसुचीनुसार अंदाजपत्रक व आराखडे तयार करणे आवश्यक आहे.
- ३) उपरोक्त क्र.०१ व ०२ ची आवश्यक कागदपत्रे, इत्यादीचा समावेश सविस्तर प्रकल्प अहवालामध्ये असणे आवश्यक आहे.

३. बाजारपेठ आणि बाजारपेठेसाठी आवश्यक मूलभूत सुविधा

अ.क्र.	उपक्रमाचे नांव	युनिट	प्रकल्प किंमत (रु. लाख)	अर्थसहाय्याचे प्रमाण	
				केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा
३.१	सर्वोत्कृष्ट दर्जाच्या मासळी बाजाराची स्थापना	संख्या	५०००	३०००	२०००

योजनेच्या अटी व शर्ती -

१. अंमलबजावणी करणाऱ्या संस्थेने सविस्तर प्रकल्प अहवाल सादर करावा. ज्यामध्ये खर्चाबाबतचा तपशील, मूलभूत सुविधा तसेच आवश्यक साधनसामग्री बाबतचे नियोजन तसेच रचनात्मक अहवाल, आवर्ती खर्च, निर्माण होणारा प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष स्वरूपातील स्थानिक रोजगार व योजना अंमलबजावणी कालावधी इत्यादी बाबींचा तपशीलवार समाविष्ट असावा.
२. राज्याची राजधानी / महानगरे इत्यादींना प्रथम प्राधान्य देण्यात यावे.
३. अंमलबजावणी करणाऱ्या संस्थेने जागा उपलब्धते बाबतची कागदपत्रे, आवश्यक ना-हरकत प्रमाणपत्रे / परवानगी इत्यादी बाबतची कागदपत्रे सादर करणे आवश्यक आहे.
४. स्थापन करण्यात येणाऱ्या मासळी बाजाराचा आवर्ती खर्च, देखभाल खर्च तसेच बांधणी पश्चात व्यवस्थापनाचा खर्च हा सर्वस्वी पणे अंमलबजावणी करणाऱ्या संस्थेद्वारे करण्यात येईल व सदर मासळी बाजार अखंडित रित्या चालू ठेवण्याची सर्वस्वी जबाबदारी सदर संस्थेची असेल.
५. स्थापन करण्यात येणाऱ्या मासळी बाजाराच्या दर्शनी भागामध्ये अंतिम अंमलबजावणी करणा-या संस्थेने -"सदर मासळीबाजार केंद्र हे मत्स्यव्यवसाय विभाग, पदुम मंत्रालयाच्या प्रधानमंत्री मत्स्य संपदा योजनेअंतर्गत शासकीय अनुदाना द्वारे स्थापित करण्यात आले आहे", अशा आशयाचा फलक कायमस्वरूपी लावणे आवश्यक आहे.
६. सदर मासळी बाजारांमध्ये नियमित स्वच्छता राखणे, तसेच ग्राहकांना किफायतशीर दरामध्ये मासळी उपलब्ध करून देण्याची जबाबदारी सर्वस्वी अंमलबजावणी करणाऱ्या संस्थेची असेल.

७. स्थापन करण्यात येणाऱ्या मासळी बाजारांमध्ये करण्यात येणारा रचनात्मक बदल, व्यवस्थापन तसेच मासळी मालाची गुणवत्ता राखणे बाबतचे नियोजन करताना सदर अंमलबजावणी करणारी संस्था शासकीय नियमांचे काटेकोरपणे पालन करून सदर केंद्राच्या विकासाबाबतची कार्यवाही करेल.
८. संबंधित अंमलबजावणी संस्थेने मासळी बाजारपेठ कार्यरत ठेवण्याकरीता त्याचे व्यवस्थापन यासाठी स्वयंचलित प्रणाली तयार करणे आवश्यक आहे. सदरच्या प्रकल्प मंजूरीसाठी ही महत्वाची अट आहे.

३.२	सॅट्रिय मत्स्यसंवर्धनास प्रोत्साहन व प्रमाणीकरण	संख्या	सर्वसमावेशक प्रकल्प अहवालावर आधारित
३.३	स्थानिक मत्स्यप्रजातींच्या सेवनाबाबत प्रोत्साहित करणे, त्याचे प्रसिद्धीकरण करणे, मत्स्य प्रमाणीकरण चिन्ह, माशांचे भौगोलीक स्थान (GI) चा समावेश करणे, हिमालयीन मत्स्य प्रजातींचे प्रसिद्धीकरण करणे, शोभिवंत मत्स्यपालन प्रोत्साहित करणे व त्याचे प्रसिद्धीकरण करणे.	संख्या	सर्वसमावेशक प्रकल्प अहवालावर आधारित

योजनेच्या अटी व शर्ती -

अंतीम अंमलबजावणी संस्थेने सदर प्रकल्पाचा सविस्तर प्रकल्प अहवाल सादर करणे आवश्यक आहे ज्यामध्ये होणाऱ्या खर्चाबाबतचा, तसेच तांत्रिक-आर्थिक बाबींचा, तपशीलवार समावेश असेल. केंद्र शासना मार्फत प्रकल्प किंमत ही प्रत्येक प्रकरणा नुसार व आवश्यकते नुसार निर्धारित करण्यात येईल.

४. खोल समुद्रातील मासेमारीचा विकास

अ.क्र.	उपक्रमाचे नांव	युनिट	प्रकल्प किंमत (रु. लाख)	अर्थसहाय्याचे प्रमाण	
				केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा
४.१	मच्छीमार / मच्छीमार समुह यांना तांत्रिक दृष्ट्या आधुनिक नौकांचा पुरवठा करणे	संख्या	५०००	३०००	२०००

योजनेच्या अटी व शर्ती -

- सविस्तर प्रकल्प अहवालामध्ये संसाधन उपलब्धता, तांत्रिक-आर्थिक व्यवहार्यता, अंमलबजावणी बाबतची योजना तसेच नौकेची कार्यपद्धती इत्यादी बाबींचा समावेश असणे आवश्यक आहे.
- केंद्र शासना मार्फत प्रकल्प किंमत ही प्रत्येक प्रकरणा नुसार व आवश्यकते नुसार निर्धारित करण्यात येईल.
- राज्य शासन कार्यान्वयन व व्यवस्थापन इत्यादी सह सविस्तर प्रकल्प अहवाल सादर करेल.
- अंतीम अंमलबजावणी संस्थेने मासेमारी नौकेचे कार्यान्वयन, व्यवस्थापन व देखभालीचा खर्च स्वःता करावा व सदर नौका ही सुस्थितीत ठेवावी.

५. एकात्मिक आधुनिक समुद्रतटीय मासेमारी ग्राम स्थापना					
अ.क्र.	उपक्रमाचे नांव	युनिट	प्रकल्प किंमत (रु. लाख)	अर्थसहाय्याचे प्रमाण	
				केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा
५.१	एकात्मिक आधुनिक समुद्रतटीय मासेमारी ग्राम स्थापना -	संख्या	७५०	४५०	३००
योजनेच्या अटी व शर्ती -					
<p>१. प्रधानमंत्री मत्स्य संपदा योजनेंतर्गत मत्स्यव्यवसायाची वाढ व अर्थव्यवस्था विकसीत करण्याकरीता सागरी मच्छीमारांचे आर्थिक व भौतिक माध्यमातुन विकासाकरीता व पर्यावरणाला होणारी हानी कमी करण्यासाठी शाश्वत मासेमारी च्या धर्तीवर एकात्मिक आधुनिक समुद्रतटीय मासेमारी ग्राम स्थापना करण्यात येईल. अशा गावांमधील मच्छीमारांची मत्स्यपालन मुख्य साखळी तयार करुन उपजिविका सुरक्षित करणे हे या योजनेचे ध्येय असेल.</p> <p>२. मासेमारी खेड्याच्या सामर्थ्याचा विचार करुन शाश्वत पद्धतीने आर्थिक फायद्यांच्या दृष्टीकोनातुन गावांचा विकास करण्यात येईल. इतर मंत्रालय / विभागाच्या योजना यांचे समवेत एकत्रीकरण करुन योजना राबविण्यास प्रोत्साहित केले जाईल. या योजनेंतर्गत राज्याने आपल्या राज्यात संभाव्य सागरी मासेमारी गावांची निवड करुन त्यांच्या विकासाबाबतच्या संकल्पनेसह धोरण/टिपणी सादर करावी.</p> <p>३. सदर गावांची निवड करण्याकरीता पुढील बाबींचा समावेश करण्यात यावा - मच्छीमार लोकसंख्या, असुरक्षित समुदाय, सर्वोत्तम प्रसार, शाश्वत आणि उत्तम दर्जाच्या मासेमारी पद्धती, मासेमारी नौकांची संख्या, गावांचे सामाजिक निर्देशक जसे कि, विशेषतः मुलींचे शिक्षणाकरीता देण्यात येणारे प्रोत्साहन, आरोग्य आणि सामाजिक कल्याण, मासेमारी संबंधित पायाभूत सुविधा, सार्वजनिक सुविधा, मासळी उतरविण्याची केंद्रे, मासेमारीचे विविधीकरणाची व्याप्ती, पर्यटन उपक्रम आणि त्यांची व्याप्ती, विशेषतः गावक-यांचा प्रगतीशील दृष्टीकोन, मत्स्यपालन व्यवस्थापन प्रणाली इ. बाबींचा व्यापक निकषांमध्ये समावेश असेल.</p> <p>४) केंद्र शासन सागरी गावांची निवड करण्याकरीता समिती किंवा संस्थेची नियुक्ती करेल. केंद्र शासनाने निर्धारित केलेल्या निकषानुसार सक्षम गावांची निवड करावी. नवीन दृष्टीकोन व नवीन संकल्पनेच्या आधारावर गावांची निवड करावी, एखादे गांव मागासलेले असेल तर तो निवडीचा मुख्य निकष नसावा, ज्या गावांनी विकास केलेला आहे व कमीत कमी प्रयत्नांमध्ये ते आत्मनिर्भर होऊ शकतात अशा गावांवर लक्ष केंद्रीत करावे. अशा गावांना संरक्षण व व्यवस्थापनामध्ये चॅम्पियन म्हणून तयार करणे व इतर गावांसाठी हे आदर्श गाव म्हणुन ओळखले जाईल.</p> <p>५) सदर कार्यक्रमाद्वारे मच्छीमारांच्या समुदायाच्या विकासाकरीता मोठ्या प्रमाणात नाविन्यपूर्ण कार्यक्रम राबविण्याची संधी मिळेल.</p> <p>६) सदर कार्यक्रम प्रभावी पणे राबविण्याकरीता व त्याचा परिणाम वर्धित करण्याकरीता जिल्ह्याधिकारी / उप आयुक्त यांनी इतर विभागीय योजनांचे अभिसरण करण्यात सक्रीय पुढाकार घ्यावा.</p> <p>७) एकात्मिक दृष्टीकोनातुन सागरी तटीय गावांचा विकास करण्याकरीता स्थानिक गरजांचे प्राधान्यक्रम लक्षात घेऊनच प्रकल्प तयार करण्यात यावा. सागर तटीय मच्छीमार गावांच्या विकासाकरीता सादर करण्यात येणाऱ्या प्रस्तावांमध्ये पिण्याच्या पाण्याची सोय, वैयक्तिक व सार्वजनिक स्वच्छतेच्या सुविधा, सामाजिक मूलभूत सुविधा जसे सामुदायिक हॉल, चक्रीवादळापासून बचावा करिता निवारा,</p>					

हरितपट्ट्याचा विकास, सामुदायिकरीत्या जाळीबांधणी करिता छत, मत्स्य प्रक्रिया केंद्र, पर्यायी उपजिविका योजना जसे पिंजरा संवर्धन, शोभिवंत मत्स्यपालन व संवर्धन, खेकडा संवर्धन, मासळी वाळवणूक व साठवणुकीकरणा करिता जागा, आधुनिक किरकोळ व घाऊक मासळी विक्री केंद्र, मासेमारी नंतरच्या सुविधा जसे बर्फ कारखाना व साठवणूक केंद्रे, घन व द्रव कचरा व्यवस्थापन केंद्र, मत्स्यबीज उत्पादन केंद्र, मत्स्यबीज संवर्धन केंद्र, पर्यावरणीय पर्यटन सुविधा, प्राथमिक आरोग्य केंद्रे, प्राथमिक शिक्षण केंद्रे, महिला सबलीकरण, नैसर्गिक आपत्ती पूरक निवारे, रस्ते सुविधा, आधुनिक सामुग्री तसेच ब्लॉक चेन व्यवस्था इत्यादींचा समावेश असणे आवश्यक आहे. सविस्तर प्रकल्प अहवालामध्ये प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजने अंतर्गत समावेश केलेल्या इतर बाबींचा समावेश करावा. केंद्र शासनाच्या इतर योजने अंतर्गत समाविष्ट असलेल्या योजनांचा समावेश या योजने मध्ये करण्यात येऊ नये.

८) समाजातील मागासवर्गीय प्रवर्ग व महिला सक्षमीकरण करण्याकरीता प्राधान्य देण्यात येईल.

ग्रामीण विकास मंत्रालयाच्या योजनांसमवेत एकत्रीकरण करून सक्षमीकरणावरती भर देता येईल.

९) मत्स्यव्यवसाय विभाग, केंद्र शासनामार्फत या योजनेंतर्गत प्रस्तावित कामांचे वेळोवेळी मुल्यंकन करून गरजेनुसार योजनेमध्ये सुधारणा करण्यात येईल.

६. जलचर आरोग्य व्यवस्थापन

अ.क्र.	उपक्रमाचे नांव	युनिट	प्रकल्प किंमत (रु. लाख)	अर्थसहाय्याचे प्रमाण	
				केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा
६.१	गुणवत्ता तपासणी आणि रोग निदानांसाठी जलचर आरोग्य प्रयोगशाळा .	संख्या	१०००	६००	४००

योजनेच्या अटी व शर्ती

१. प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेने स्थानिक आणि आंतरराष्ट्रीय व्यापारात मासे व मत्स्यपालन उत्पादनांचे दर्जा राखण्याची गरज ओळखली आणि पुढील ५ वर्षात गुणवत्ता चाचणी व रोग निदानासाठी २० अत्याधुनिक जलचर आरोग्य प्रयोगशाळा स्थापित करण्याचे उद्दीष्ट ठेवले आहे. ळांचे एक मजबूत जाळे स्थापित करण्यासाठी संदर्भित प्रयोगशा जलीय प्राणी आरोग्य सेवा मजबूत प्यातकर यावे. तसेच सदर प्रयोगशाळेचे उद्दीष्ट पुढीलप्रमाणे असेल. राष्ट्रीय रोग पाळत कार्यक्रम (National Disease Surveillance Program) बळकट करणे, वर्ल्ड ऑर्गनायझेशन फॉर ॲनिमल हेल्थ (OIE) ला प्रत्येक सहा महिन्याला अहवाल सादर करण्यासाठी, जागतीक प्राणी आरोग्य माहिती प्रणाली (World Animal Health Information System) वर माहिती सादर करणे. तसेच NACA (Network of Aquaculture Center in Asia Pacific) ला त्रैमासीक अहवाल सादर करणे. सदर प्रयोगशाळेमुळे आंतरराष्ट्रीय स्तरावर माहितीचे एकत्रीकरण करणे शक्य होईल.

२. जलचर आरोग्य प्रयोगशाळे मध्ये खालील गोष्टींचा अंतर्भाव असावा.

- प्रयोगशाळेच्या सर्वसाधारण पायाभूत सुविधा.
- जीवशास्त्रीय प्रयोगशाळे सह रोगनिवारण प्रयोगशाळा.
- सूक्ष्मजीवशास्त्र प्रयोगशाळा
- पाणी व जमीनीचे गुणधर्म तपासणारी प्रयोगशाळा.
- रोगप्रतीकारक तपासणी प्रयोगशाळा. (Immunodiagnostic Laboratory)

- vi. मत्स्यखाद्याचे वर्गीकरण करण्याची प्रयोगशाळा.(प्रथीन वर्गीकरण व मत्स्यखाद्य स्थीरता)
- vii. रोगजंतुंचा अभ्यास करणे व माशांचे विविध प्रयोग करण्यासाठी वेट प्रयोगशाळा.
- viii. आवश्यकते नुसार अधिकच्या सोडसुविधा.
३. संबंधित प्रयोगशाळेतील प्रयोगशाळा तंत्रज्ञ (Lab Technician) आणि लॅब अटेंडंटच्या आवश्यक समर्थनासह जलचर आरोग्य प्रयोगशाळा व्यवस्थापन, संचालन आणि देखभाल करण्यासाठी संबंधित क्षेत्रात योग्य अनुभवासह किमान दोन पात्र तांत्रिक कर्मचाऱ्यांसह प्रयोगशाळा स्थापन करणे आवश्यक आहे.
४. राज्य शासन णी योजनेसह आवश्यक पायाभूतअंमलबजाव उपकरणे, मनुष्यबळाची आवश्यकता आणि परिचालन खर्चासाठी तपशीलवार खर्चाच्या अंदाजांसह विस्तृत प्रकल्प अहवाल सादर करावा
५. राज्य शासना मार्फत प्रयोगशाळा उभारणी करण्यासाठी आवश्यक क्षेत्र (३००० चौ.फुट.पेक्षा कमी नसावे) आवश्यक परवानगी प्राप्त करून घेणे आवश्यक आहे.
६. प्रकल्प किमतीच्या २०% निधी, आवश्यक नागरी आणि विद्युत कामे, फर्निचर आणि फिक्सचर इत्यादींसाठी वापरण्यात यावा.
७. राज्य शासनाने प्रयोगशाळा देखभाल, व्यवस्थापन खर्च, वेतन व आस्थापना खर्च ई. करावयाचा असून प्रयोगशाळा नियमितपणे कार्यान्वयीत राहिल याची योग्य ती व्यवस्था करणे आवश्यक आहे.
८. राज्य शासन तांत्रिक सहाय्य, ऑपरेशन आणि व्यवस्थापन यासाठी आयसीएआर संस्था / राज्य कृषी विद्यापीठे / राज्य मत्स्यव्यवसाय महाविद्यालये यासारख्या संस्थांसमवेत सामंजस्य करार करेल. तसेच राज्य शासन NFDB/RGCA यांच्या सहकार्याने व दोन्ही बाजूनी मान्य केलेल्या अटी व शर्ती नुसार प्रयोगशाळा उभारू शकते.
९. प्रयोगशाळेतील तांत्रिक कर्मचारी, सरकारी अधिकारी, रोग निदान आणि गुणवत्ता तपासणी करणे, रोग निदान आणि गुणवत्ता चाचणी मोबाईल लॅब / क्लिनिकसाठी प्रशिक्षित आणि रीफ्रेशर कोर्स करण्यासाठी गुणवत्ता सुधार कार्यक्रम राबवणे आवश्यक आहे.
१०. सदरची प्रयोगशाळा ही राज्यातील इतर प्रयोगशाळा व राष्ट्रीय स्तरावरील प्रयोगशाळे समवेत समन्वय साधून जलचर प्राणी रोग निवारणासाठी राष्ट्रीय पाळत कार्यक्रम (National Surveillance Program for Aquatic Animal Disease-NSPAAD) यामध्ये महत्वाची भूमिका बजावेल. सदर प्रयोगशाळा ही रोगाचे निदान, गुणवत्ता तपासणी प्रयोगशाळा व रोगाचे निदान, गुणवत्ता तपासणी मोबाइल प्रयोगशाळा या बाबत संपूर्ण राज्यामध्ये एकाच धर्तीवर रोग निदान व रोगाचे नियंत्रण या साठी कार्य करेल.
११. राज्य शासन प्रयोगशाळेचे कामकाज, प्राप्त झालेला महसूल व उभारण्यात आलेले मनुष्य बळ या बाबत प्रत्येक सहा महिन्याला केंद्र शासनास प्रगती अहवाल सादर करेल.

क) मत्स्यव्यवसाय व्यवस्थापन आणि नियामक आराखडा

७. देखरेख, नियंत्रण व पाळत व्यवस्था

७.१	पायाभूत सुविधा जसे नियंत्रण कक्ष, टेहळणी केंद्र, माहिती तंत्रज्ञानावर आधारित साधनसामग्री, नेटवर्क व कार्यान्वयन इत्यादी.	संख्या	प्रकल्प अहवालानुसार
-----	--	--------	---------------------

योजनेच्या अटी व शर्ती -

- १) राज्य शासनाने सविस्तर प्रकल्प अहवाल सादर करणे आवश्यक आहे. ज्यामध्ये पायाभूत सुविधांची गरज, व्यवहार्यता, आवर्ती खर्चाबाबतचा तपशील, कार्यपद्धती तसेच प्रकल्प अंमलबजावणी कालावधीबाबतचा तपशील इत्यादी बाबींचा समावेश असावा. राज्य शासनाने सदर योजनेकरिता आवश्यक असलेल्या जागेची उपलब्धता, मंजूरी, आवश्यक परवानगी तसेच राज्याच्या अर्थसंकल्पीय तरतूदीची खातरजमा करणे आवश्यक आहे.
- २) राज्याने सदर प्रस्तावामध्ये मासेमारी बंदर व मासळी उतरविण्याचे केंद्रावर प्रभावीपणे पाळत ठेवण्याकरीता इलेक्ट्रॉनिक डीसप्ले (Electronic Display) उभारणे आवश्यक आहे ज्या मध्ये समुद्रामधील माश्यांचा साठा (Potential Fishing Zone - PFZ), नैसर्गिक आपत्ती, हवामान अंदाज सल्ला, विपणन इ. माहिती नमुद करणे आवश्यक आहे.

८. मत्स्यव्यवसाय विस्तार व समर्थन सेवा

अ.क्र.	उपक्रमाचे नांव	युनिट	प्रकल्प किंमत (रु. लाख)	अर्थसहाय्याचे प्रमाण	
				केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा
८.१	मत्स्यव्यवसाय विस्तार व समर्थन सेवा - सागर मित्र (आवश्यकतेनुसार कामाच्या गुणवत्तेवर आधारीत प्रोत्साहन, माहिती तंत्रज्ञानाची उपकरणे जसे की मोबाईल फोन, टॅबलेट व इतर आवश्यक साहित्य सागर मित्रांना प्रदान करण्यात येईल)	संख्या	१२.४	७.४४	४.९६

योजनेच्या अटी व शर्ती -

१. सदर योजने अंतर्गत देशातील सागरी राज्यांमध्ये एकूण ३४७७ सागर मित्रांची नेमणूक, एक सागर मित्र प्रति सागरी मच्छीमार गाव अश्या पद्धतीने करण्यात येणार आहे.
२. सागर मित्र योजनेअंतर्गत निवड करण्यात आलेल्या व्यक्तीची किमान शैक्षणिक पात्रता मत्स्यविज्ञान/सागरी जीवशास्त्र/प्राणिशास्त्र विषयातील पदवीधर, हि असावी व सदर उमेदवार हा ३५ वर्षांपेक्षा कमी वयाचा असावा. उमेदवारास जर स्थानिक भाषेचे ज्ञान असेल तसेच मूळ गावाचा रहिवासी असल्यास त्यास प्रथम प्राधान्य देण्यात येईल. सदर व्यक्तीस माहिती व तंत्रज्ञानाचे (Information Technology-IT) ज्ञान असणे आवश्यक आहे.
३. सदर योजनेअंतर्गत होणारी नेमणूक ही कंत्राटी पद्धतीची व बाह्यसहाय्यीत संस्थेद्वारे, वार्षिक कालावधीसाठी असेल व नेमणूक केलेल्या व्यक्तीच्या कामकाजाच्या पुनर्विलोकन अहवालावर सदर व्यक्तीच्या कामास मुदतवाढ देण्याचे प्रावधान असेल.
४. सागर मित्र योजनेअंतर्गत निवड करण्यात सागर मित्राच्या कामकाजाचा तपशील खालीलप्रमाणे असेल.
 - i. मत्स्यव्यवसाय विभाग व मच्छीमार यामधील दुवा असेल, तसेच मच्छीमारांच्या सागरी मत्स्यव्यवसाय विषयक मागण्यांबाबत सर्वप्रथम नोंद घेऊन शासनास अवगत करणे.
 - ii. स्थानिक लोकांमध्ये विभागाच्या विविध योजना तसेच कार्यक्रम याबाबत जागरूकता निर्माण करणे,
 - iii. मत्स्यस्रोताच्या व्यवस्थापनास प्रोत्साहन देणे.
 - iv. स्थानिक लोकांमध्ये शासनाची विविध धोरणे, कार्यक्रम व नियम याबाबत माहिती देणे .
 - v. हवामानाचा अंदाज, नैसर्गिक आपत्ती, संभाव्य मासेमारी योग्य क्षेत्र (PFZ) बाबतच्या माहितीचे प्रसारण करणे.
 - vi. मासळी माल स्वच्छतापूर्वक हाताळणे, तसेच कार्यक्षेत्र स्वच्छ व निर्जंतुक ठेवण्याबाबत लोकांमध्ये जागरूकता निर्माण करणे.
 - vii. सागरी संसाधनांचा शाश्वत वापर तसेच जबाबदारी पूर्वक मासेमारी विषयक कृती नियमन (CCRF), समुद्र व सागरी जैवविविधतेच्या संवर्धनाचे महत्त्व तसेच हेतुपूर्वक करण्यात येणाऱ्या अनियमित व अवैध मासेमारी बंदी (IUU Fishing) बाबत मार्गदर्शन करणे तसेच जागरूकता निर्माण करणे.
 - viii. मासेमारी नंतरचे व्यवस्थापन, मासळी विक्री बाबत वैविध्यपूर्ण उपक्रम तसेच पर्यायी उपजीविकेच्या साधनांच्या आधारे महिला सबलीकरण करणे.
 - ix. मत्स्योत्पादनाची माहिती तयार व संग्रहित करणे, मासेमारी नौकांच्या हालचालीबाबतच्या नोंदी ठेवणे तसेच मासेविक्री बाजारांची व त्यामधील प्रतिदिन बदलणाऱ्या मासळी भावाची माहिती संग्रहित करणे व शासनास सादर करणे.
 - x. मच्छीमारांना तांत्रिक प्रशिक्षण घेण्याकरिता प्रोत्साहित करणे तसेच मच्छीमारांचे प्रशिक्षण कार्यक्रमाची अंमलबजावणी गतिशील करणे.
 - xi. केंद्र/राज्य शासनाने निर्गमित केलेल्या आदेशांची अंमलबजावणी व कार्यवाही समाधानकारकरित्या करणे.
५. नियुक्त करण्यात आलेले सागर मित्र हे त्या जिल्ह्यांच्या सहाय्यक आयुक्त मत्स्यव्यवसाय यांच्या अधिनस्त राहुन त्यांना कामकाजाचा अहवाल दररोज सादर करतील.

६. सागर मित्र योजनेअंतर्गत निवडलेल्या व्यक्तीस त्याच्या कामकाजाच्या प्रगती वर आधारित प्रति महिना रु.१००००/- भत्ता देण्यात येईल. पूढे वेळोवेळी निर्गमित करण्यात आलेल्या अतिरिक्त कार्याच्या पूर्ततेबाबत रु. ५०००/- प्रति महिना अतिरिक्त भत्ता देण्यात येईल.
७. प्रधानमंत्री मत्स्य संपदा योजनेच्या पूर्णत्वानंतर सागर मित्रांना मत्स्यव्यवसाय विभाग, केंद्र शासन तसेच मत्स्यव्यवसाय विभाग, राज्य शासन यांचे मार्फत प्रोत्साहन भत्ता देण्यात येणार नाही. तसेच सागर मित्रांच्या करार नूतनीकरण करण्यास मत्स्यव्यवसाय विभाग, केंद्र शासन तसेच मत्स्यव्यवसाय विभाग, राज्य शासन जबाबदार राहणार नाही.
८. प्रधानमंत्री मत्स्य संपदा योजनेच्या पूर्णत्वानंतर, सागर मित्र यांनी स्वतः उत्पन्न मिळवून मच्छीमारांना सेवा पुरवणे, या निकषानुसार व राज्य शासनाची इच्छा असल्यास, त्यांची सेवा राज्य शासन पूढे वाढवू शकतात. सेवा पुरवणाऱ्या सागर मित्रांची सेवा स्वउत्पन्नावर आधारीत, पूढे चालू ठेवण्यास राज्य शासन इच्छुक असेल, तर त्याबाबतच्या मार्गदर्शक सूचना व कार्यपद्धती राज्य शासन निर्गमित करेल.
९. आवश्यक माहिती तंत्रज्ञानाची उपकरणे जसे की मोबाईल फोन, टॅबलेट व इतर आवश्यक साहित्य सागर मित्रांना पुरवण्यात येईल.
१०. ज्या सागरी गावांमध्ये नेमणूक करण्यात आलेली आहे त्याच गावांमध्ये सागर मित्रांचा रहिवास असणे आवश्यक आहे.
११. सागर मित्रांच्या कामकाजाकरिता कार्यालयासाठी आवश्यक जागा राज्य सरकार उपलब्ध करून देईल.
१२. केंद्र शासन/राज्य शासनामार्फत वेळोवेळी सागर मित्रांना प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेंतर्गत प्रशिक्षण देण्यात येईल.
१३. केंद्र शासनामार्फत सागर मित्र या योजनेचे वेळोवेळी परीक्षण व मुल्यांकन करून सदर योजनेच्या निकषामध्ये योग्य ते बदल करू शकतात.

सदर शासन निर्णय हा नियोजन विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. २०९/१४३१ दिनांक २३.०८.२०२० तर वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.२११/२०२०/व्यय-१ दिनांक : २८.०८.२०२० अन्वये प्राप्त सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०२०११७१४३५५२७४०१ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(अनूप कुमार)

प्रधान सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,
२. मा. उप मुख्यमंत्री यांचे सचिव
३. मा. मंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे खाजगी सचिव

४. मा. मंत्री (पदुम) यांचे खाजगी सचिव
५. मा. राज्यमंत्री (पदुम) यांचे खाजगी सचिव
६. सचिव, भारत सरकार, कृषि मंत्रालय, (पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय व मत्स्यव्यवसाय विभाग), कृषि भवन, नवी दिल्ली.
७. मा. मुख्य सचिव यांचे सहसचिव, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
८. अप्पर मुख्य सचिव, (नियोजन), मंत्रालय, मुंबई
९. अप्पर मुख्य सचिव, (वित्त), मंत्रालय, मुंबई
१०. सचिव, (सहकार), मंत्रालय, मुंबई
११. आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
१२. सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
१३. प्रादेशिक उपायुक्त, मत्स्यव्यवसाय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई/पुणे/नाशिक/औरंगाबाद/लातूर/अमरावती/नागपूर
१४. सर्व सहाय्यक आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय
१५. महालेखापाल १/२, महाराष्ट्र (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखा परिक्षा), मुंबई/नागपूर
१६. अधिदान व लेखापरिक्षा अधिकारी, मुंबई
१७. निवासी लेखा अधिकारी, मुंबई
१८. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
१८. सर्व उपकोषागार अधिकारी
१९. सहसंचालक, लेखा व कोषागारे, संगणक कक्ष, नविन प्रशासन भवन, ५ वा मजला, मंत्रालयासमोर, मुंबई
२०. राष्ट्रीय मत्स्यजिवी सहकारी संघ, नवी दिल्ली, (Fishcopfed), ७ सरिता विहार इंस्टीटयुशनल एरिया, नवी दिल्ली-११००७७.
२१. कक्ष अधिकारी-१२/१३/१६.
२२. निवडनस्ती.